
Vijftien jaar SKED 2003-2018: een bijzondere excursie

In de Nieuwsbrief van februari kondigden we al aan dat de stichting op 5 november 2018 vijftien jaar bestaat. We beloofden u dat we dit derde lustrum een feestelijk tintje zouden geven. We bieden u een excursie aan naar drie kerken in de regio. Wij willen u als donateur bedanken voor uw belangstelling, uw financiële steun en aanmoediging die het ons daadwerkelijk mogelijk maakten om de zorg voor het Delfts kerkelijk erfgoed op te pakken en al die jaren met plezier voort te zetten. Vergeet niet om u voor deze excursie bijtijds in te schrijven. Op volgorde van inschrijving worden de plaatsen toebedeeld. Ondertussen zijn we nog druk met andere activiteiten. De restauratie van de Jugendstil kruiswegstaties: is gaande en zal in maart 2019 zijn beslag krijgen in een feestelijke tentoonstelling in de Oude Kerk in Delft. Met het Catharijne Convent in Utrecht werken we samen in een landelijk project om het Delfts kerkelijk erfgoed in een geavanceerd computerprogramma om te zetten. Nota Bene. Er zijn toch nog veel meer mensen die de SKED zouden willen steunen. Als u af en toe eens attendeert op de Stichting?

Uitnodiging zaterdag 22 september

In het kader van het vijftienjarig bestaan van de SKED nodigen wij u uit voor een verzorgde excursie op zaterdag 22 september 2018. Wij brengen u met een luxe touringcar naar drie historische kerken in de omgeving van Delft: Op Hodenpijl, Schipluiden en Maasland. Deze dag is de heer Jacques Moerman onze gids. Hij is voorzitter van de historische vereniging Oud-Schipluiden en vertelt ons niet alleen over de kerken die we bezoeken maar onderweg kan hij ook wijzen op andere historische plekken. We verwachten u hiermee een boeiende dag te kunnen aanbieden. Bij de excursie zijn koffie met gebak en een lunch inbegrepen. Rond 15.30 uur brengt de touringcar u weer bij het vertrekpunt aan de Obrechtstraat.

Programma

9.45 uur Vertrek per touringcar vanaf de parkeerplaats bij de Vierhovenkerk, Obrechtstraat, 2625 XE Delft .
10.00 uur Koffie met gebak in Op Hodenpijl.
10.30 uur Jacques Moerman vertelt tijdens een rondleiding de geschiedenis van Op Hodenpijl.
11.30 uur Met de bus naar Maasland
12.00 uur Het verhaal van de Oude Kerk in Maasland door Jacques Moerman.
13.00 Lunch in restaurant De Afrit in Maasland.
14.00 uur Met de bus naar Schipluiden
14.30 uur De geschiedenis van de Dorpskerk in Schipluiden: J. Moerman
15.30 Terug naar de parkeerplaats bij de Vierhovenkerk in Delft

(vervolg op pag. 2)

Wij bieden u deze excursie gratis aan als dank voor uw steun gedurende vijftien jaren. U mag één introductie meenemen. Voor de introductie vragen wij een bijdrage van € 10 die bij inschrijving overgemaakt moet worden. Er is plaats voor 50 deelnemers. De volgorde van inschrijving en eventuele betaling voor uw introductie, zijn bepalend voor deelname. Wij verheugen ons erop velen van u te ontmoeten.

Aanmelding via skeddelft@gmail.com
of G. Lansbergen 0152144366
Betaling introductie: NL05 RABO 0358
2476 40 t.n.v.
Stichting Kerkelijk Erfgoed Delft.

Terugblik zaterdag 17 maart 2018 Opening nieuwe tentoonstelling Op weg naar Pasen

Na een woord van welkom gaf Wim van Leeuwen het woord aan Pastoor Dick Verbakel voor een inleiding over het kruis van Christus in de traditie van de kerk en het geloofsleven.

Het kruis is niet van begin af aan hét symbool voor de christelijke religie geweest. Pas in 312 heeft keizer Constantijn een droom dat hij in het teken van het kruis (In hoc signo) de vijand zal overwinnen. Sindsdien is het kruis bij uitstek het symbool voor het christendom. In de vorige eeuw tot in de jaren vijftig had het kruis met corpus in katholieke milieus een prominente plaats in de woning. Een kruisbeeld hoorde bij de uitzet van een huwelijk. Vanaf de jaren zestig krijgen de vorm en uitbeelding van het kruis een vrijer expressie. Tegenwoordig zie je nauwelijks nog kruisbeelden in een woning.

De Reformatie kent het kruis zonder corpus. Dat hangt waarschijnlijk samen met de huiver voor beeldverering. De afbeelding van het kruis heeft in de loop der tijd vele vormen aangenomen. Zo is er de afbeelding waarop Jezus hangt met wijd gespreide armen, het orante gebaar, de houding van gebed. Niet het lijden wordt op de eerste plaats uitgebeeld, maar de ontferming, de openheid voor verlossing.

In zuidelijk Europa legt men vaak de nadruk op het lijden van Jezus. Je ziet een van pijn samen-

getrokken lichaam, een gruwelijk aanzien dat uitnodigt, dwingt, om het lijden van Jezus mee te ondergaan.

Een andere vorm: Jezus hangt aan het kruis als de verrezen Heer. Het lijden is niet meer zichtbaar. Hij hangt als een koning, aan het lijden voorbij: het kruis als teken van overwinning. Er is ook het kruisbeeld zonder corpus dat wel voorzien is van symbolen die verwijzen naar de weg die Jezus gegaan is. Korenaren die verbeelden dat de graankorrel moet sterven om vrucht te dragen. De symbolen van brood en beker om aan te duiden dat Jezus zich met zijn kruisdood gegeven heeft als voedsel, als leeftocht aan de mens.

Verbakel illustreerde zijn verhaal met afbeeldingen. Bijzonder was een voorstelling waarin iedereen het symbool van het kruis herkent terwijl het kruis zelf niet is afgebeeld. Je ziet alleen een kromgetrokken lijdende mens. De suggestie die van dit beeld uitgaat: het lijden van Jezus vertolkt het lijden van iedere mens, het kruis is al het ware in het leven. Ieder mens draagt zijn kruis.

In het westen zijn wij gewend aan een blanke Jezus, andere culturen nemen uiteraard de vrijheid om Jezus uit te beelden naar hun beeld, in Afrika is Jezus een zwarte mens.

Tentoonstelling: Op weg naar Pasen

Na de pauze lichtte Wim van Leeuwen toe hoe de tentoonstelling is opgebouwd. De waardevolle en bijzondere voorwerpen die in bruikleen zijn gegeven door de Delftse kerken, Museum

Prinsenhof en Archeologie Delft zijn gegroepeerd rond Witte Donderdag, Goede Vrijdag en Pasen. Een heel bijzonder onderdeel: een pijpaarden afbeelding van het laatste Avondmaal vijftiende-eeuws, opgegraven bij het Sint Magdalenaklooster aan de Verwersdijk. Eveneens van belang een medaillon van bijenwas gemaakt in Rome uit een paaskaars in 1485, voorstellend het lam met het vaandel van de overwinning. Ook uit de Delftse bodem aan het licht gekomen. De schilderijen, kruisbeelden en voorwerpen brengen in beeld hoe het geloofsleven aan de kruisdood en de opstanding van Jezus een kunstzinnige uitbeelding heeft gegeven. Bas Verkerk, oud-burgemeester van Delft, opende de tentoonstelling.

Stand van zaken restauratie kruiswegstaties

De restauratie van de staties is in volle gang. De firma Hoogduin heeft onderzoek gedaan naar de beste methode van aanpak. Het is nogal wat om papieren afbeeldingen van 3,80 bij 2,80 meter te restaureren. Op bijgaande foto ziet u vooraan Willem Hoogduin, de eigenaar van het bedrijf met Ed Wetemans. De laatste is gespecialiseerd als papier restaurateur. Hij heeft ervaring met grote afbeeldingen. met name in kerken die P. Cuypers heeft ontworpen. Op de foto zijn de heren het jute van de papieren staties aan het los maken (rechts ligt het jute al los).

Vervolgens halen zij de stijfjes ervan af die nog aan de achterkant van de staties zit. Dit moet heel

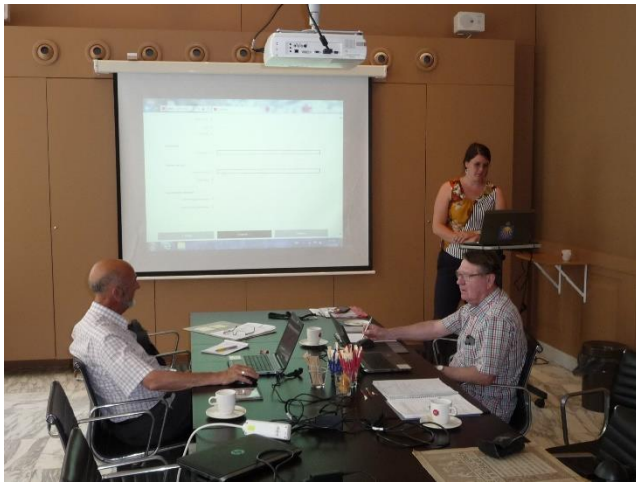
zorgvuldig gebeuren. Vervolgens plakken zij dun papier op de scheuren die zij tegenkomen om deze daarna te restaureren. Tot slot verwijderen zij de statie van de tafel, leggen canvas neer en spannen deze, waarna zij de statie op het canvas plakken. Gaten in de afbeeldingen worden vervolgens met computerprecisie met speciaal papier dichtgemaakt.

Schenkt u de SKED een nieuwe donateur?

Bij deze Nieuwsbrief treft u onze folder aan waarin de doelstellingen en de activiteiten van de SKED beschreven staan. De stichting bestaat vijftien jaar, misschien een goed moment om u te vragen de folder aan een vriend of familielid te geven waarvan u vermoedt dat hij of zij ook belangstelling heeft voor het werk van de SKED. Wij stellen het zeer op prijs als u een nieuwe donateur kan aanmelden. Als de nieuwe donateur zich direct aanmeldt, kan deze gratis met de excursie mee. Het zou wederzijds een mooi lustrumcadeau zijn.

Samenwerking met Catharijneconvent

Het Catharijneconvent heeft van de Nederlandse kerken de opdracht gekregen om het roerend kerkelijk erfgoed in één registratiesysteem onder te brengen. In Delft heeft de SKED het kerkelijk erfgoed al geïnventariseerd, het was dus logisch dat zij ons vroegen de hele inventarisatie om te zetten naar hun systeem. Omdat het twee verschillende computersystemen betreft, vraagt het om een omzetting die handmatig moet worden uitgevoerd. Het voordeel van de omzetting naar het systeem van het Catharijneconvent is, dat iedere kerkenraad en ieder kerkbestuur via inloggegevens de eigen voorwerpen kunnen bekijken en bewaken. Mutaties van gegevens zal via de SKED lopen om ervoor te zorgen dat er geen dingen zoekraken. Voor dit alles gingen Rob van Soldt en Frans Coppens naar Utrecht om van Margriet Kwakernaak van het Catharijneconvent het systeem te leren. (Zie foto pag.4)

Rob van Soldt en Frans Coppens aan het werk in het Museum Catharijneconvent in Utrecht.

Boek over de kruiswegstaties

In de afgelopen tijd hebben Marga Schoemaker, conservator Museum Prinsenhof, en Wim van Leeuwen overleg gehad met Cor van Groningen over het boek dat bij de opening van de tentoonstelling in maart 2019 gepresenteerd zal worden. Marga levert de teksten aan over de kunstenaar Herman Veldhuis en over Jugendstil; Wim van Leeuwen brengt het verhaal over het ontstaan van de staties in de Sint Hippolytuskerk in 1925, de verdwijning van de eerste zeven staties, de afbraak van de kerk en de redding van de laatste acht afbeeldingen. Cor van Groningen zal van deze verhalen geïllustreerd met vele foto's een waardvol boek maken.

De financiën

Ook dit jaar hebben we de heren K. de Ridder en W. Niemantsverdriet bereid gevonden om het financieel jaaroverzicht van de SKED en de bijbehorende financiële verantwoording te controleren. Daarvoor willen wij hen hartelijk danken. Zij hebben de financiële jaarstukken over 2017 goedgekeurd en enkele goede adviezen gegeven. Het jaaroverzicht van 2017 en voorgaande jaren kunt u inzien op onze vernieuwde website onder Financiën. U zult zien dat onze financiële situatie op 1 januari 2018 afwijkt van voorgaande jaren. In het overzicht hebben we inzichtelijk gemaakt welke bedragen we al hebben ontvangen uit

donaties en subsidies voor het restaureren van de kruiswegstaties uit de gesloopte Hippolytuskerk. Daarnaast is de verplichting die we zijn aangegaan voor het restaureren van de staties in het overzicht opgenomen.

De SKED is aangemerkt als culturele ANBI waardoor u een gift aan de SKED voor 125% kunt opvoeren als aftrekpost bij de aangifte inkomstenbelasting. Wilt u gebruik maken van de mogelijkheid om uw gift om te zetten in een periodieke gift, neemt u dan contact op met de penningmeester van de SKED via email: govert.verstappen@xs4all.nl of telefonisch: 015-2629982 (na 19.00u). Meer informatie over de periodiek gift kunt u vinden op de website van de belastingdienst (www.belastingdienst.nl met als zoekterm 'periodieke gift').

Govert Verstappen, Penningmeester

=====

COLOFON

Een uitgave van de Stichting Kerkelijk Erfgoed Delft.
Nummer 34 – augustus 2018

COMITÉ VAN AANBEVELING:

Mgr.dr. J.A.O.L. Vercammen, aartsbisschop Oud Katholieke Kerk, Amersfoort
Dr. R. de Reuver, scriba Protestantse Kerk in Nederland
H.M.W. Egging, vicaris R.K. Kerk, bisdom Rotterdam
J. M. van Bijsterveldt-Vliegthart, burgemeester van Delft
Mr. drs. G.A.A. Verkerk, oud burgemeester van Delft

BESTUUR:

Ing. W.A.G. van Leeuwen, voorzitter
G.L. Lansbergen, secretaris
Ir. G. Verstappen, penningmeester
W. Vermaas, lid
Ing. J. van Doorne, lid
L. Boersma, lid

CONTACTADRES:

De heer G.Lansbergen,
Buitenwatersloot 336, 2614 GR Delft,
tel 015-2144366,
e-mail: skeddelft@gmail.com / www.sked.nl

BANKREKENINGNUMMER.:

NL05 RABO 0358 2476 40 t.n.v.
Stichting Kerkelijk Erfgoed Delft